

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa "L(...)" Spółki z o.o. w W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 kwietnia 2008 r.,
zażalenia strony pozwanej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 września 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odrzuca zażalenie od postanowienia w części oddalającej wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej;**
- 2) w pozostałej części oddala zażalenie i zasądza od pozwanego na rzecz powoda 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 września 2007 r. Sąd Apelacyjny oddalił wniosek o przywrócenie terminu i odrzucił skargę kasacyjną pozwanego Skarbu Państwa. W uzasadnieniu podał, że podstawę orzeczenia stanowił art. 398⁶ § 3 k.p.c. wobec podpisania skargi przez radcę prawnego strony pozwanej, nieposiadającego - w związku z treścią art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1417 ze zm.; dalej- ustawa) – zdolności postulacyjnej do reprezentowania Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym.

Sąd Apelacyjny uznał, że pozwanemu należy przypisać winę przy uchybieniu terminu. W związku z zarzutem Prokuraturii Generalnej odnośnie do braku możliwości wniesienia skargi kasacyjnej wobec nieotrzymania wniosku pozwanego o dokonanie tej czynności stosownie do art. 14 ust. 1 ustawy, Sąd Apelacyjny wskazał, że co prawda wyłączone zastępstwo procesowe pozwanej przed Sądem Najwyższym należało do Prokuraturii Generalnej, jednak stroną jest Skarb Państwa. Z treści art. 14 pkt 1 ustawy wnioskować należało, że podmiot reprezentujący Skarb Państwa, chcąc wnieść skargę kasacyjną, powinien złożyć do Prokuraturii Generalnej wnioski w przedmiocie czynności procesowych dotyczących skargi. Zaniedbanie temu obowiązkowi uznał za zawinione zachowanie strony. Podkreślił, że strona była reprezentowana przez fachowego pełnomocnika oraz to, iż dla oceny czy do uchybienia terminowi doszło z winy strony, jednoznacznie ze stwierdzeniem winy jest stwierdzenie winy pełnomocnika strony lub osób odpowiedzialnych za prowadzenie spraw prawnych.

W zażaleniu pozwany, reprezentowany przez Prokuratorię Generalną, zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 169 § 1 i art. 168 § 1 k.p.c. oraz wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości. Wskazał, że ocena winy powinna być dokonana w sposób zobiektywizowany, przy uwzględnieniu stosowania ustawy o Prokuraturii Generalnej. Zarzucił, że obowiązywanie tej ustawy nie zostało uwzględnione tylko przez pozwaną, ale i przez Sąd. Przejawiać się to miało w tym, że doręczając pozwanemu wyrok Sąd pouczył o tym, iż skarga kasacyjna powinna być wniesiona przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym. Tym samym wykonanie przez stronę czynności zgodnie z pouczeniem Sądu nie powinno być źródłem niekorzystnych rozstrzygnięć. Podobnie niezasadne było wzywianie radcy prawnego do usunięcia braków formalnych skargi, jeżeli była ona dotknięta brakami nieusuwalnymi powodującymi jej odrzucenie.

Pismem z dnia 8 lutego 2008 r. pozwany powołał się na zasadę lojalności procesowej i obiektywne trudności w stosowaniu ustawy. Zarzucił, że Sąd orzekający pominął treść art. 83 ust. 1 i 3 ustawy. Odwołując się do stanowiska doktryny wskazał, że w sprawach, w których zastępstwo procesowe Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną nie jest obowiązkowe, niezależnie od tego, czy przed 15 marca 2006 r. były podejmowane czynności procesowe przed Sądem Najwyższym lub czynności procesowe związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowane przed sądem niższej instancji, zastępstwo procesowe Skarbu Państwa – także przed Sądem

Najwyższym, wykonywane jest przez organy podmiotów reprezentujących Skarb Państwa.

W odpowiedzi na zażalenie powód wnosił o jego oddalenie. Wskazał, że cały wywód zawarty we wniosku o przywrócenie terminu wskazuje wprost na zawinienie pozwanego. Podkreślił, że z art. 12 ust. 2 ustawy jednoznacznie wynikają obowiązki pozwanego w stosunku do Prokuraturii Generalnej, których pozwany nie wykonał. Ponadto, jako niedopuszczalne uznał powoływanie się dopiero w piśmie procesowym na zarzut naruszenia art. 83 ustawy. Dalej wskazał, że Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności prawidłowo rozpoznał wniosek o przywrócenie terminu, którego oddalenie skutkowało odrzuceniem skargi jako wniesionej po terminie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne. Na wstępie należy stwierdzić, na co zwrócił uwagę pełnomocnik powoda, że nie jest dopuszczalne - pod pozorem uzupełnienia uzasadnienia - podniesienie po upływie terminu do wniesienia zażalenia nowego, odmiennego zarzutu (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 1998 r. III CZ 108/1998, Biul.SN 1999/1/10). Ponadto, przedmiotem zażalenia do Sądu Najwyższego mogą być jedynie postanowienia sądu drugiej instancji wymienione wyczerpująco w art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. i nie ma wśród nich postanowienia oddalającego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, nie jest to również postanowienie kończące postępowanie w sprawie. W tym zakresie zażalenie podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne, natomiast przesłanki nieuwzględnienia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi mogą być poddane ocenie przy kontroli zasadności jej odrzucenia.

W zażaleniu pozwany nie kwestionował obowiązku reprezentacji przez Prokuraturę Generalną. Spór dotyczył tego, czy brak wniosku pozwanego o wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuraturę Generalną może stanowić podstawę uznania za zawinione zachowanie strony procesu. Trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, że w sprawie nie jest istotne to, czy za zawinione należy uznać zachowanie Prokuraturii Generalnej, znaczenie bowiem ma zachowanie samej strony. Nie ma wątpliwości, że zaniechanie przekazania informacji zgodnie z art. 12 ust. 2 i 14 ust. 1 ustawy, zwłaszcza w sytuacji, gdy pozwana była reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, jest zachowaniem zawinionym. Obowiązek tam przewidziany jest jednoznaczny i nie wymaga dodatkowych wyjaśnień. Brak wiedzy reprezentanta jakim jest Prokuratoria Generalna o terminie do wniesienia skargi był następstwem zawinionego zachowania pozwanego.

Niedopuszczalnym byłoby przyjęcie, że skoro samemu reprezentantowi nie można stawiać zarzutów co do właściwego wykonywania swoich obowiązków, to zaniechanie wykonania elementarnych czynności przez samego pozwanego skutkować może jednocześnie przyjęciem braku winy w uchybieniu terminu.

Odnosząc się do zarzucanego niewłaściwego trybu postępowania Sądu Apelacyjnego zważyć należy co następuje. Trafnie przewodniczący wzywał w zarządzeniu jednocześnie do złożenia odpisów skargi kasacyjnej (braki uzupełnialne), jak i do wskazania, kto podpisał skargę. Uzasadnione jest to względami ekonomii procesowej. W przypadku bowiem, gdy skargę taką wnosiłby podmiot posiadający zdolność postulacyjną, nie byłoby potrzeby kolejnego wzywania do uzupełniania braków formalnych. Kolejny zarzut dotyczył błędnego – zdaniem skarżącego - pouczenia, wskazującego na obowiązek wniesienia skargi kasacyjnej przez fachowego pełnomocnika. W istocie, pouczenie to odpowiadało zasadzie określonej w art. 87¹ § 1 k.p.c., nie uwzględniało zaś paragrafu 3 tego artykułu. Nie zmienia to jednak tego, na co już wcześniej wskazał Sąd Najwyższy, że omyłkowe udzielenie fachowemu pełnomocnikowi procesowemu (radcy prawnemu) zbędnego i błędnego pouczenia nie może go zwalniać od dostosowania swoich czynności do wymagań wynikających z jednoznacznej normy prawnej, jaką jest szczególny przepis art. 393¹⁸ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 1997 r., III CZ 45/1997, OSP 1998/4/88).

Ustosunkowując się już marginalnie do zarzutu zgłoszonego w piśmie procesowym z dnia 13 lutego 2008 r. odnośnie do art. 83 ustawy należy wskazać, że zgodnie z ust. 3 tego przepisu sprawy przed Sądem Najwyższym, w których po dniu jej wejścia w życie zastępstwo procesowe Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną jest wyłączne, są prowadzone na dotychczasowych zasadach, o ile przed dniem wejścia w życie ustawy zostały w sprawie podjęte czynności procesowe przed Sądem Najwyższym lub czynności procesowe związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowane przed sądem niższej instancji. W niniejszej sprawie czynności związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym podejmowane były po wejściu w życie ustawy, co miało miejsce w zasadzie z dniem 15 marca 2006 r. (art. 86 ustawy). Kwestie te były przedmiotem wypowiedzi judykatury, w których podkreślano, że przepisy ustawy o Prokuraturii Generalnej o charakterze procesowym powinny być stosowane od chwili jej wejścia w życie. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że istotą tego unormowania jest przyznanie jej funkcjonariuszom (radcom i starszym radcom, a także

Prezesowi i wiceprezesom) wyłącznego uprawnienia do zastępowania Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym. Należy zatem przyjąć, że z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o Prokuraturii Generalnej, mającego charakter ustrojowy, wynika również norma o charakterze procesowym. Przepis ten przyznaje zdolność postulacyjną przed Sądem Najwyższym wyłącznie Prokuraturii Generalnej, pozbawiając jednocześnie tej zdolności adwokatów i radców prawnych. Z tego względu czynności podejmowane przed Sądem Najwyższym przez podmioty inne niż Prokuratura Generalna są pozbawione skuteczności również wówczas, gdy Prokuratura nie wykonuje w sposób czynny zastępstwa procesowego Skarbu Państwa. Innymi słowy, art. 87¹ § 3 k.p.c. należy interpretować w ten sposób, że w sprawach, w których obowiązuje wyłączone zastępstwo Skarbu Państwa przez Prokuratorę Generalną, nie jest dopuszczalne zastępowanie go przez jakikolwiek inny podmiot (postanowienie z dnia 31 sierpnia 2006 r., I CZ 47/06 OSNC 2007/5/75, Biul.SN 2006/11).

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. należało orzec, jak w sentencji.